

การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา :
องค์ความรู้จากวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่ชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก

Gender Mainstreaming :

From Kasetsart University's Gender-based Research to Thai Western Communities

โชติมา แก้วทอง¹

Chotima Kaewkong¹

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา : องค์ความรู้จากวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่ชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อสังเคราะห์และส่งผ่านองค์ความรู้การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยผู้ภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก อันจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนสังคมแห่งความเสมอภาค

บทความนี้ สังเคราะห์และเรียบเรียงจากรายงานการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554, โชติมา แก้วทอง) การวิจัยดังกล่าวให้ข้อค้นพบสำคัญ คือ ความรู้และทักษะในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย บทบาททางเพศและการปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การส่งผ่านองค์ความรู้เชิงบูรณาการจากงานวิจัยผู้ภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก ในเรื่องการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม สามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนในระดับองค์การ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น โดยเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ 1) การจัดเก็บข้อมูลแบบแยกเพศ (Sex Desegregated Data Collection) ขั้นที่ 2) การวางนโยบาย (Policy Planning) ขั้นที่ 3) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) ขั้นที่ 4) การติดตามผล (Monitoring) และขั้นที่ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing Lessons Learned)

การดำเนินการในระดับองค์การดังกล่าว ผู้มีอำนาจตัดสินใจขององค์การในภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้ริเริ่มและแสดงเจตจำนงว่ายึดมั่นผูกพันในการนำเอาประเด็นการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนสู่สังคมแห่งความเสมอภาคต่อไป

คำสำคัญ : การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming)

¹ โครงการจัดตั้งสายวิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จ.นครปฐม

¹ Department of Social Sciences, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus

ABSTRACT

This article aimed to synthesize and propose the body of knowledge from Kasetsart University's gender-based research to public sector in Thai western communities in order to widespread gender mainstreaming acknowledgment to drive our society to be equally. This article synthesize and describe from the research report of gender mainstreaming in university: a case study of Kasetsart University by Chotima Kaewkong (2011). That research proposed an explanatory hypothesis that revealed the gender mainstreaming knowledge and gender analysis skill, gender role, and gender-based practices in the organization related to gender mainstreaming in Kasetsart University significantly. The dispersions of the gender mainstreaming acknowledgment should be exercised in such a policy and programme planning by the local government officials consisted of five steps; (1) Sex desegregated data collection (2) Policy planning (3) Policy implementation (4) Monitoring and (5) Sharing lessons learned. The policy maker in local government should play the major role as a spearhead of the organization to be an initiator and committed to push the gender mainstreaming dimensions in most areas of its activities. Those policies and programmes were implementation in order to make changes in the Thai western local sector to be more equally. Thus it is necessary that the social scientists should synthesize and describe the gender mainstreaming body of knowledge in order to be considered as an "acknowledgment from gender-based research."

Keyword : Gender Mainstreaming

E-mail : Chotimak@hotmail.com

บทนำ

การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนสังคมไปสู่ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นับเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านความเสมอภาคหญิงชายภายใต้บริบทการทำงานในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อค้นพบจากการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554, โชติมา แก้วทอง) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางดำเนินการเชิงนโยบายว่าด้วยเรื่องการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมภายในภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก โดยจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมในเขตภูมิภาคตะวันตกไปสู่สังคมแห่งความเสมอภาคเท่าเทียมกันที่สุดในที่สุด

วัตถุประสงค์การบูรณาการงานวิจัยสู่การสร้างสรรค์องค์ความรู้

1. สังเคราะห์และส่งผ่านองค์ความรู้การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาสู่ภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนประถมศึกษา ฯลฯ

2. เปิดรับประเด็นทางสังคมอันเป็นข้อท้าทายใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา ที่จะถือต่อการเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมในเขตภูมิภาคตะวันตกไปสู่สังคมแห่งความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน สามารถทำหน้าที่ให้บริการทางวิชาการอย่างบูรณาการแก่ชุมชนในเขตภูมิภาคตะวันตก ตลอดจนทำหน้าที่เป็นสถาบันการศึกษาในฐานะสมาชิกที่ทรงพลังของสังคมในการส่งผ่านองค์ความรู้ไปสู่การประยุกต์ใช้แก่ภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก เพื่อการดำเนินการเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา ตลอดจนอยู่ในฐานะสมาชิกที่ร่วมสร้างสรรค์สังคมแห่งภูมิปัญญาในสังคมไทยสืบต่อไป

วิธีการศึกษา

บทความเรื่อง “การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา : องค์ความรู้จากรั้วมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สู่ชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก” นี้เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เรื่องการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554, อ้างแล้ว) ที่ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) จากประชากรข้าราชการ-พนักงานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนและกำแพงแสน ณ วันที่ 31 ธ.ค. 2552 ด้วยจำนวนตัวอย่าง 197 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เม.ย 2553-มี.ค. 2554

การนำเสนอผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยดังกล่าว ใช้วิธีการสรุปข้อค้นพบที่สำคัญ แล้วอภิปรายผลเพื่อนำไปสู่การส่งผ่านองค์ความรู้และเปิดรับประเด็นทางสังคมอันเป็นข้อท้าทายใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา โดยจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางดำเนินการเชิงนโยบายว่าด้วยเรื่องการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมภายในภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมในเขตภูมิภาคตะวันตกไปสู่สังคมแห่งความเสมอภาคเท่าเทียม

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยและข้อวิจารณ์

5.1 ข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัย

ข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554, อ้างแล้ว) ได้แก่

5.1.1 การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนและกำแพงแสนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 3 มิติของการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย ได้แก่ กระบวนการจัดสรรทรัพยากร การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานต่างๆ ขณะที่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ระดับการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.2 ความรู้และทักษะในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนและกำแพงแสนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 บทบาททางเพศในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนและกำแพงแสนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.1.4 การปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนและกำแพงแสนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 1.

5.1.5 ความรู้และทักษะในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย บทบาททางเพศและการปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาเขตบางเขนและกำแพงแสน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2.

ตารางที่ 1. สรุปความรู้และทักษะในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย บทบาททางเพศ การปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย และการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาของข้าราชการพนักงาน-มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนและกำแพงแสน

รายละเอียด	วิทยาเขตบางเขน)n ₁ =159(			วิทยาเขตกำแพงแสน)n ₂ =38(			ทั้งสองวิทยาเขต)n=197(		
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ
ความรู้และทักษะในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย									
ความรู้	.5340	.2669	ปานกลาง	.5605	.2236	ปานกลาง	.5391	.2588	ปานกลาง
ทักษะ	.5899	.3411	ปานกลาง	.5684	.2996	ปานกลาง	.5858	.3329	ปานกลาง
ความรู้และทักษะโดยรวม	.5526	.2522	ปานกลาง	.5632	.1745	ปานกลาง	.5547	.2388	ปานกลาง
บทบาททางเพศ									
อาชีพ	0.7720	.3860	มาก	0.9013	.1795	มาก	0.7970	.3589	มาก
สายงานและงาน	0.5393	.5494	มาก	0.8487	.2569	มาก	0.5990	.5203	มาก
งานบ้านและงานดูแล	-	.9154	ปานกลาง	-	.8865	ปานกลาง	-	.9099	ปานกลาง
	0.2327			0.3947			0.2640		
บทบาททางเพศโดยรวม	0.5570	.3540	มาก	0.7339	.1356	มาก	0.5911	.3308	มาก
การปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย									
การปฏิบัติของผู้บังคับการ	0.0503	.5280	ปานกลาง	0.1579	.5410	ปานกลาง	0.0711	.5308	ปานกลาง
นโยบายการบริหารงานที่ไม่เลือกปฏิบัติ	0.3836	.4393	มาก	0.5526	.4403	มาก	0.4162	.4434	มาก
นโยบายฝึกอบรมเรื่องความเสมอภาค	-	.7079	ปานกลาง	-	.5921	ปานกลาง	-	.6864	ปานกลาง
	0.1069			0.0263			0.0914		

รายละเอียด	วิทยาเขตบางเขน)n ₁ =159(			วิทยาเขตกำแพงแสน)n ₂ =38(			ทั้งสองวิทยาเขต)n=197(		
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ
งบประมาณการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย	- 0.0755	.6613	ปาน กลาง	0.0263	.5446	ปาน กลาง	- 0.0558	.6404	ปาน กลาง
การปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายโดยรวม	0.1399	.3719	ปาน กลาง	0.2664	.3251	ปาน กลาง	0.1643	.3660	ปาน กลาง
การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย									
กระบวนการจัดสรรทรัพยากร	0.7547	.5121	มาก	0.7632	.5420	มาก	0.7563	.5166	มาก
การกำหนดนโยบายและการวางแผน	0.3396	.4284	ปาน กลาง	0.2149	.4501	ปาน กลาง	0.3156	.4343	ปาน กลาง
การบริหารงานบุคคล	0.5246	.3453	มาก	0.5395	.3031	มาก	0.5275	.3369	มาก
การบริหารงานต่างๆ	0.3732	.6478	มาก	0.2281	.5029	ปาน กลาง	0.3452	.6239	มาก
การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายโดยรวม	0.4640	.2954	มาก	0.4187	.2426	มาก	0.4552	.2860	มาก

ที่มา : รายงานการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554, อ้างแล้ว, น.70)

ตารางที่ 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา กับความรู้และทักษะในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย บทบาททางเพศ และการปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายของข้าราชการ พนักงาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์-วิทยาเขตบางเขน และกำแพงแสน

)n=197(

ตัวแปร	การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา				
	กระบวนการจัดสรรทรัพยากร	การกำหนดนโยบายและการวางแผน	การบริหารงานบุคคล	การบริหารงานต่างๆ	ภาพรวม
ความรู้และทักษะในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชาย	r =.255* p =.000	r =.240* p =.001	r =.247* p =.000	r =.220* p =.002	r =.345* p =.000
บทบาททางเพศ	r =.121 p =.091	r =.252* p =.000	r =.209* p =.003	r =.097 p =.176	r =.277* p =.000
การปฏิบัติในองค์การเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย	r =.071 p =.320	r =.035 p =.624	r =.431* p =.000	r =.356* p =.000	r =.404* p =.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ที่มา : รายงานการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554, อ้างแล้ว, น.73)

5.2 การบูรณาการองค์ความรู้การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาสู่ภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐ

การบูรณาการงานวิจัยสู่การสร้างสรรค์องค์ความรู้การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาสู่ภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาการดำเนินการในระดับองค์การ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น สามารถให้คำอธิบายพร้อมทั้งอภิปรายผล ด้วยแผนภาพที่ 1. ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 องค์การจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลแบบแยกเพศชัดเจน เพื่อดำเนินการวิเคราะห์บทบาทหญิงชาย (Gender Analysis) ที่สะท้อนถึงข้อพึงควรตระหนักที่อ่อนไหวต่อ**ประเด็นความเสมอภาคหญิงชาย** เช่น การพิจารณาผลกระทบของนโยบายและหรือโครงการต่างๆ ขององค์การที่มีต่อหญิงและชายว่าต่างกันหรือไม่

5.2.2 องค์การจำเป็นต้องแสดงความรับผิดชอบในฐานะหน่วยงานผู้สนับสนุนต่อ**ประเด็นความเสมอภาคหญิงชาย** เช่น แสดงบทบาทริเริ่มนำเอาแนวความคิดและทิศทางการบริหารจัดการที่คำนึงถึงการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา แล้วส่งผ่านไปยังหน่วยงานย่อย ๆ ภายในโครงสร้างขององค์การ เพื่อจะได้กำหนดกลยุทธ์ระดับต่างๆ และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทั่วทั้งองค์การต่อไป

5.2.3 องค์การจำเป็นต้องกำหนดแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร งานวิจัย ตลอดจนรูปแบบต่างๆ ขององค์ความรู้ภายในองค์การ เพื่อให้เกิดความเพียงพอต่อการที่จะนำมาประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ตลอดจนกลยุทธ์ระดับต่างๆ ขององค์การ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาในระดับองค์การ

5.2.4 องค์การจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ (1) การจัดเก็บข้อมูลแบบแยกเพศ (Sex Desegregated Data Collection) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายและหรือโครงการต่างๆ ขององค์การที่มีต่อหญิงและชายว่าต่างกันหรือไม่ จากนั้นดำเนินการขั้นต่อไป คือ ขั้นที่ (2) การวางนโยบาย (Policy Planning) โดยนำเอาผลการวิเคราะห์ที่ได้ในขั้นที่ 1 ไปกำหนดนโยบาย โครงการและหรือแผน ซึ่งมุ่งเน้นเป้าหมาย**ความเสมอภาคหญิงชาย** จากนั้นก็ดำเนินการต่อไปในขั้นที่ (3) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) แล้วจึงดำเนินการขั้นที่ (4) การติดตามผล (Monitoring) โดยพิจารณาว่านโยบาย โครงการและหรือแผนเหล่านั้น ได้รับการปฏิบัติอย่างไร ตรงตามเป้าหมายหรือไม่ มีปัญหาที่จุดใด ต้องปรับปรุงแก้ไขที่จุดใด แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จากนั้นดำเนินการขั้นต่อไป คือ ขั้นที่ (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing Lessons Learned) เพื่อปรับปรุงกระบวนการ วิธีการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา

การดำเนินการดังกล่าว ผู้มีอำนาจตัดสินใจระดับองค์การในภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก จำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้ริเริ่มและแสดงเจตจำนงว่ายึดมั่นผูกพันในการนำเอาประเด็นการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักพัฒนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนไปสู่สังคมแห่งความเสมอภาคเท่าเทียมกันสืบต่อไป

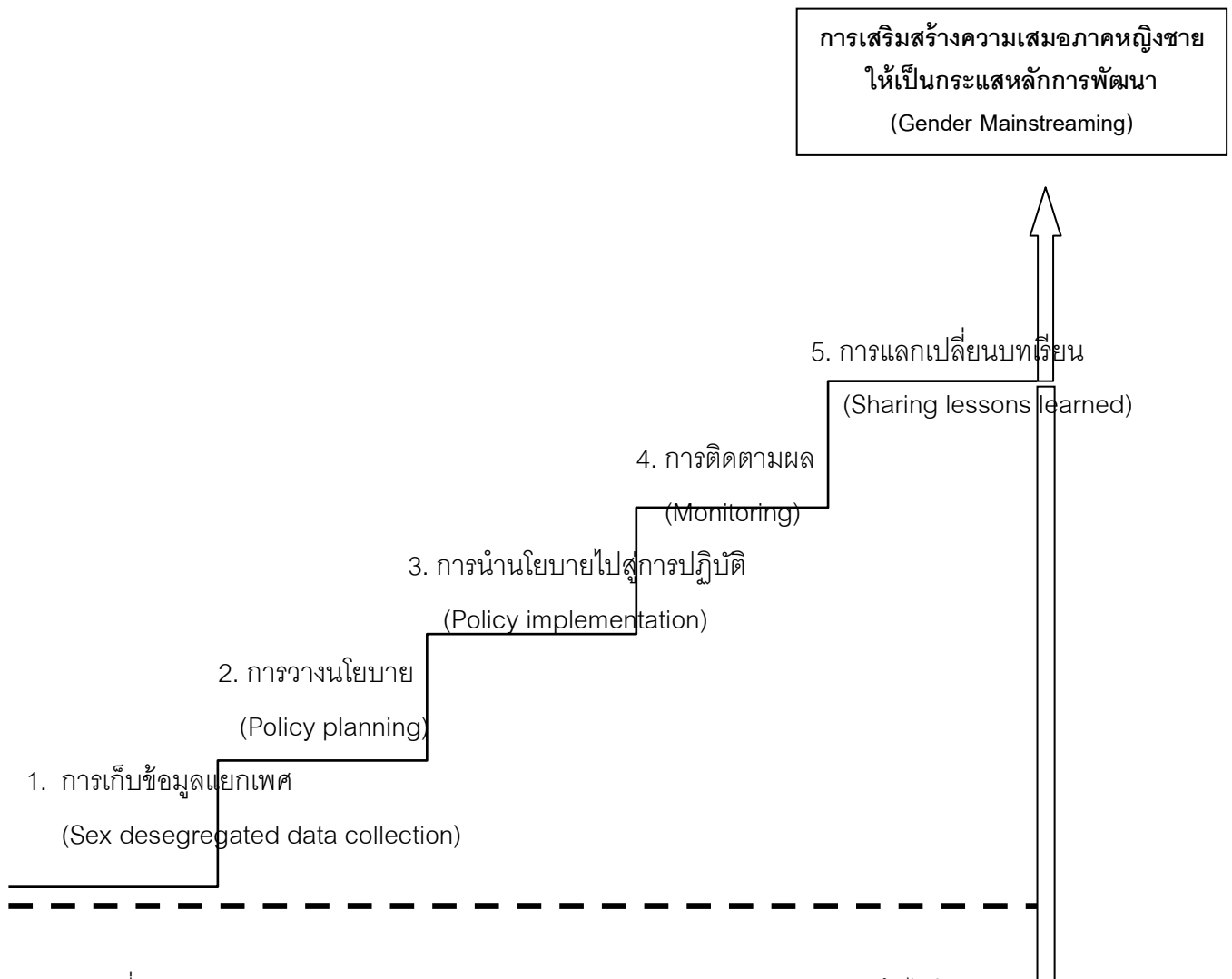
บทส่งท้าย

การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับให้สูงขึ้นด้วยการผลักดันให้เกิดการดำเนินการในเชิงสถาบัน ตั้งแต่ระดับองค์การสู่ระดับสังคม สำหรับ

ระดับองค์การ นโยบายและแผนที่มีมุมมองเรื่องความเสมอภาคหญิงชาย (Gender-sensitive plans and policies) นับเป็นเครื่องมือสำคัญประเภทหนึ่งในการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Instruments of Gender Mainstreaming) (Guha, S.K., 2003, p. 162 in "Putting gender mainstreaming into practice", UN : New York, 2003)

ดังนั้น การสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบันให้กับองค์การในภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐในชุมชนเขตภูมิภาคตะวันตก เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น จำเป็นต้องเริ่มต้นจากผู้มีอำนาจตัดสินใจระดับองค์การในภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐเหล่านั้น โดยทำหน้าที่เป็นผู้ริเริ่มและแสดงเจตจำนงว่ายึดมั่นผูกพันในการนำเอาประเด็นการเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนาประยุกต์ใช้ในการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนไปสู่สังคมแห่งความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

การเปิดรับประเด็นทางสังคมอันเป็นข้อท้าทายใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา นับเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้บังเกิดขึ้น ทั้งนี้จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการนำเอาประเด็นประสบการณ์ของทั้งหญิงและชายมาบูรณาการตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและประเมินผลเชิงนโยบายและโปรแกรมต่างๆ ในทุกมิติ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อันจะทำให้ทั้งหญิงและชายได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยบรรลุเป้าหมาย คือ ความเสมอภาคหญิงชาย (Gender Equality) (UN : Economic and Social Council, Agreed Conclusion. E/ 197/1.30, UN : New York, 1997 quoted in UNDP, 2001, p. 8, Gender Approaches in conflict and post-conflict situations, Seminar in Rome on 2-6 April, 2001)

แผนภาพที่ 1. ประยุกต์จากแบบจำลองการพัฒนาแนวคิดความเสมอภาคหญิงชายเข้าไปในกระแสหลักระดับองค์การ (Gender Mainstreaming Model I) : กรวิภา นุญชี่อ, 2547

บรรณานุกรม

- Clare Bishop-sambrook. "The Logical Framework as a Tool for Gender Mainstreaming in University.", pp. 239-247, Journal of Gender and Education, Vol.12, No.2, 2000.
- Oxfam. Gender Mainstreaming Tools Checklists to use across the program management cycle. Version 1. London: Oxfam, 2002.
- Sarah Murison. "Elements of a Gender Mainstreaming Strategy : A fourteen-point framework." , Development Bulletin, No. 64, Australia National University Development Studies Network, 2004.

United Nations (UN). Gender Mainstreaming : An Overview, New York, 2002.

United Nation. Gender Mainstreaming : An Overview. Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women, New York: United Nation, 2001.

กรวิภา บุญเชื้อ. แนวคิดการพัฒนสตรี: มุมมองการวิเคราะห์เชิงหญิงชาย (Women Development Models and Gender Analysis A Review). แปลโดย มารยาท อินทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร: โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

_____. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาสัมมนาวิทยานิพนธ์ (สศ. 605).

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

โชติมา แก้วทอง. รายงานการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักการพัฒนา (Gender Mainstreaming) ในมหาวิทยาลัยของรัฐ: ศึกษากรณีมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์. นครปฐม: คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม, 2554.